

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

ในบทนี้จะเป็นการอภิปรายผลการศึกษาวิจัย โดยวิเคราะห์จากข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลความเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อยที่ได้ผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายอาชญากรรมการเงินเพื่อให้ทราบถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการเงินของประเทศไทย จากปัญหาที่วิเคราะห์จะนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูประบบการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและแนวการเตรียมความพร้อมของภาครัฐทั้งทางด้านกฎหมายและการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสนับสนุนระบบการจัดเก็บข้อมูลและจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินที่สอดคล้องและเป็นไปตามมาตรฐานสากลต่อไป

4.1 สรุปผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1.1 สรุปผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

จากการสัมภาษณ์มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวนทั้งสิ้น 10 ท่าน ได้แก่ ผู้แทนกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นักวิชาการด้านกฎหมายอาญาและนักวิชาการด้านกฎหมายอาญานั้น ส่วนใหญ่เห็นว่า รูปแบบ ลักษณะความผิดและแนวโน้มความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงินของประเทศไทยในปัจจุบันนั้น มีพัฒนาการที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น และเป็นอาชญากรรมที่ตัวผู้กระทำความผิดมุ่งหวังผลในรูปแบบของทรัพย์สินเป็นหลัก จะมีรูปแบบเทคนิคการกระทำความผิดเปลี่ยนแปลงและมีความทันสมัยตลอดเวลา ทั้งนี้เป็นผลโดยตรงมาจากปัจจัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

รวมทั้งมีการคิดค้นและพัฒนาเทคโนโลยีในการทำธุรกรรมทางการเงิน หรือ Fintech (Financial technology) เช่น การชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ การโอนเงิน และการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการทำธุรกรรมผ่านสมาร์ทโฟน หรือแม้กระทั่งการใช้เงินเสมือน virtual currency หรือเงินดิจิทัล มีการช่องทางความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพการงานทางการเงิน ทำให้ความเสียหายกระจายเป็นวงกว้างมากกว่าที่ผ่านมา เช่น มีการเผยแพร่ข้อความหลอกลวงประชาชนทางสังคมออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีเงินเสมือนเพื่อชักชวนทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด การใช้ระบบการเงินและการธนาคารที่ทำให้การโอนเงินง่ายขึ้นใช้ในการยักย้ายถ่ายเททรัพย์สินเพื่อชักชวน นอกจากนี้ยังเห็นว่า ลักษณะของการกระทำความผิดและแนวโน้มการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางการเงินในประเทศไทยได้มีแนวทางเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี มีบุคคลเข้ามาร่วมกระทำความผิดเป็นเครือข่ายโยงใยกับต่างประเทศในลักษณะทำนองเดียวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งการกระทำอันเป็นการฟอกเงินให้แก่ผู้กระทำความผิด

สำหรับปัญหาด้านกฎหมาย พบว่าความผิดอาชญากรรมทางการเงินมีความเกี่ยวพันกับกฎหมายที่กำหนดเป็นความผิดอาญาจำนวนหลายฉบับ จึงเป็นการยากที่จะจำแนกประเภท กำหนดขอบเขต และให้คำนิยามที่ชัดเจนเป็นมาตรฐานเดียวกัน อาทิ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา, ความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, ความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, ความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, ความผิดตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, ความผิดเกี่ยวกับเงินดิจิทัลและความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรอีกหลายฉบับ

นอกจากนี้ อาชญากรรมทางการเงินมักจะมีข้องเกี่ยวกับตรงกับการทุจริตคอร์รัปชัน การค้ายาเสพติด และการค้ายาเสพติด ดังนั้น ทุกหน่วยงานควรต้องศึกษารูปแบบอาชญากรรมทางการเงินรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เพื่อให้รัฐสามารถกำหนดแนวทางป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางการเงินที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันต่อไป

สำหรับแนวโน้มความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงินของประเทศไทย จากสถิติข้อมูลการดำเนินคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงินพบว่า มีแนวโน้มปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้น มีพฤติกรรมการกระทำความผิดที่ซับซ้อนขึ้น ก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้างมากขึ้น มูลค่าความเสียหายสูงขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และมีช่องทางการสื่อสารออนไลน์ที่ใช้ในการกระทำความผิด มีการกระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรม และอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งมีวิธีการฟอกเงินที่ยากต่อการสืบสวนติดตามจับกุมตัวมาดำเนินคดี และส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและประชาชนในวงกว้าง

ในส่วนของการจำแนกประเภทอาชญากรรมอาชญากรรมการเงินนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า การจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินของไทยในปัจจุบันนั้นยังไม่ชัดเจนเพียงพอ และมองว่าถ้ามีการจำแนกประเภทอาชญากรรมให้มีมาตรฐานเดียวกันทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อให้สถิติอาชญากรรมมีความสอดคล้องและนำไปเปรียบเทียบกันได้ในระดับประเทศและในระดับสากล จะทำให้ขีดความสามารถในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ และการเผยแพร่ข้อมูลเป็นไปอย่างมีระบบ และช่วยวิเคราะห์แนวโน้มอาชญากรรมทั้งภายในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติได้ในหลาย ๆ มิติ ทำให้สามารถลดปัญหาการจำแนกประเภทอาชญากรรมที่เกิดจากความซับซ้อนทางกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงิน โดยอาศัยศึกษารูปแบบการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องและเป็นไปตามมาตรฐาน ICCS อันเป็นมาตรฐานสากลระหว่างประเทศ เพื่อที่จะสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการวิเคราะห์แนวโน้มรูปแบบอาชญากรรมการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต วิเคราะห์พฤติกรรมของผู้กระทำผิด วิเคราะห์ความเสียหายของเหยื่อ ทำให้ทุกภาคส่วนสามารถวางนโยบายหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านการประชาสัมพันธ์ การป้องกัน การปราบปราม การสืบสวนสอบสวน ด้านพยานหลักฐาน ด้านการคุ้มครองและการเยียวยาความเสียหายของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ และเห็นว่า การจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมีความจำเป็น เนื่องจากการประกอบอาชญากรรมทางการเงินมีลักษณะการกระทำซับซ้อนหลากหลายรูปแบบ ในบางกรณีเป็นการกระทำความผิดทางอาญาหลายฐานเกี่ยวข้องกัน การจำแนกและกำหนดประเภทอาชญากรรมให้ชัดเจนเป็นหมวดหมู่โดยมีฐานข้อมูลมาจากแหล่งเดียวกันซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานสากลจึงมีประโยชน์ต่อการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมและเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลสถิติของอาชญากรรมดังกล่าวไปวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนข้อมูลในระบบงาน

ของกระบวนการยุติธรรมเพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทยโดยตรง นำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอาจนำไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายทางอาญาในระดับประเทศ และใช้เป็นฐานข้อมูลอาชญากรรมตามมาตรฐานสากลเพื่อประโยชน์ในความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศได้ต่อไป

อย่างไรก็ดี มีความเห็นบางส่วนเห็นว่า ประเทศไทยแบ่งการกำกับดูแลให้หน่วยงานที่รับผิดชอบแต่ละกฎหมายนั้น การจำแนกประเภทอาชญากรรมจึงอ้างอิงตามพฤติกรรมการกระทำ ความผิดที่บัญญัติไว้ในแต่ละกฎหมาย โดยมีประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายหลักที่บัญญัติความผิดในชีวิตประจำวันทั่วไป และมีกฎหมายเฉพาะที่ออกมาบังคับใช้ในแต่ละด้านที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งอาชญากรรมการเงินก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับที่กล่าวมา การจำแนกในลักษณะนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลกฎหมายนั้นจะได้ใช้ประโยชน์ในหลายด้าน เช่น การจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับภารกิจ เนื่องจากแต่ละความผิดอาจมีวิธีการและขั้นตอนในการตรวจสอบและรวบรวมข้อเท็จจริงที่แตกต่างกัน หรืออาจต้องใช้เครื่องมือในการตรวจสอบที่แตกต่างกัน การสรุปผลการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งการจำแนกตามพฤติกรรมการกระทำความผิดทำให้เข้าใจง่ายและเห็นชัดเจนถึงผลการบังคับใช้กฎหมาย และการวางแผนนโยบายในการพัฒนากฎหมายหรือการปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น จึงเห็นด้วยที่มีการจำแนกประเภทอาชญากรรมตามพฤติกรรมการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย อย่างไรก็ตาม หากมีการจำแนกประเภทอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์มากกว่า ก็อาจพิจารณาเพิ่มเติมข้อมูลที่จัดเก็บให้สามารถประมวลผลได้ตามมาตรฐานดังกล่าว

สำหรับความเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงินในระบบงานยุติธรรม ส่วนใหญ่เห็นว่า การบริหารจัดการข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญายังคงเดิม ไม่ได้มีการพัฒนาขึ้น แม้ว่าเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์เน็ตเวิร์กจะมีความก้าวหน้าตลอดเวลา แต่ประเทศไทยไม่สามารถทำฐานข้อมูลส่วนกลางเกี่ยวกับข้อมูลสถิติ หรือประวัติผู้กระทำความผิดให้เป็นฐานเดียวที่สามารถใช้ได้ในทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้ เพราะแต่ละหน่วยงานจัดเก็บข้อมูลเป็นเอกเทศ ต่างคนต่างใช้ฐานของตนเองโดยไม่มีการทำงานร่วมกัน นั้น ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับคดีอาญาของแต่ละหน่วยงานไม่เคยตรงกันหรือใช้อ้างอิงกันได้ ดังที่เป็นอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยเห็นว่าปัจจุบันการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ

อาชญากรรมการเงินในระบบงานยุติธรรมของไทย ยังมีการจัดเก็บแบบแยกส่วน คือ หน่วยงานใดที่มีอำนาจในการร้องขอ หรือมีหน้าที่ในการกำกับ จะเป็นผู้เก็บข้อมูลนั้นเสียเอง ยังไม่มีหน่วยงานกลางใดที่มีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางการเงิน ด้วยเหตุดังกล่าวนำไปสู่ปัญหาในเรื่องการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงานนั่นเอง ซึ่งด้วยการที่ต่างคนต่างเก็บข้อมูลนั้น ทำให้มีการใช้ระบบการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันทำให้ในการส่งต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานไม่สามารถทำได้เนื่องจากปัญหาทางระบบที่แตกต่างกันนั่นเอง และยังรวมไปถึงกรณีการที่หน่วยงานเจ้าของข้อมูลไม่ยอมแบ่งปันข้อมูลโดยอ้างว่าไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจในการแบ่งปันข้อมูลแก่หน่วยงานอื่นเป็นต้น ดังนั้น การจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงินในระบบงานยุติธรรมของไทย จึงอาจกล่าวได้ว่าไม่มีประสิทธิภาพ และไม่เหมาะสมกับการป้องกันอาชญากรรมทางการเงินที่มีพัฒนาการอยู่เสมอ นอกจากนี้ ยังเห็นว่าปัจจุบันการประกอบอาชญากรรมมีรูปแบบลักษณะการกระทำหลากหลาย มีความซับซ้อนและเป็นความผิดเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายหลายฉบับ ดังนั้น ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมทั่วโลกจึงเป็นข้อมูลสำคัญ แต่การจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงินในระบบงานยุติธรรมของประเทศไทยยังไม่มีการจัดเก็บเป็นระบบมาตรฐานสากล และไม่มีหน่วยงานกลางซึ่งทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลดังกล่าวเพื่อใช้เป็นข้อมูลกลางร่วมกันในระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม แต่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยต่างมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติอาชญากรรมเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ของตน อีกทั้งแต่ละหน่วยงานมีการจัดประเภทหรือการกำหนดประเภทของอาชญากรรมแตกต่างกัน ทำให้ไม่อาจรวบรวมข้อมูลสถิติอาชญากรรมทางการเงินในภาพรวมที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทยได้

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงินพบว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของไทยส่วนใหญ่ ไม่มีการใช้ฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับการรายงานความก้าวหน้าและเทคนิคต่างๆของอาชญากรรมทางการเงินที่เป็นปัจจุบัน แม้ว่าทั้งตำรวจ อัยการ ศาล กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงาน ป.ป.ส. ฯลฯ จะมีฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายกฎหมาย เพื่อทำการศึกษาวิจัยถึงความก้าวหน้าของอาชญากรรมทางการเงินอยู่แล้ว แต่ก็เกิดปัญหาที่ว่าฝ่ายดังกล่าวก็ไม่ได้ทำการศึกษาวิจัยแบบเชิงลึกเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ไม่มีการบูรณาการการทำงานอย่างกว้างขวางระหว่างหน่วยงานต่างๆที่แท้จริง จึงทำให้ข้อมูลเชิงวิชาการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีอาชญากรรมทางการเงิน หรือแม้แต่ข้อมูลการข่าว ที่อยู่ในมือของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแต่ละ

หน่วยงานที่ต่างคนต่างกัน มีความแตกต่างกัน และบางหน่วยงานข้อมูลอาจไม่ทันสมัยเพียงพอที่จะตามทันรูปแบบการกระทำคามผิดในปัจจุบันด้วย และอีกปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้การปราบปรามอาชญากรรมทางการเงินไม่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นระดับบริหารหรือระดับปฏิบัติการ เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำคามผิด กล่าวคือ อาจเป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมนั้น เรียกรับสินบนหรือได้ประโยชน์จากกลุ่มอาชญากรรม หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางการเงินเนื่องจากสภาพปัญหาเศรษฐกิจบังคับให้ทำเช่นนั้น และที่สำคัญที่สุดกลุ่มอาชญากรรมมีความสนิทชิดเชื้อหรือมีสายสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจในบ้านเมืองจนเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถแตะต้องหรือเข้าถึงได้

นอกจากนั้น ปัญหาอาจมาจากการที่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาชญากรรมทางการเงินมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการกระทำคามผิดที่เกิดขึ้น และอาชญากรรมทางการเงินในบางกรณีมีความทับซ้อนกันของพฤติกรรมกระทำคามผิด จึงทำให้มีหน่วยงานที่สามารถดำเนินการบังคับใช้กฎหมายได้หลายหน่วยงาน เช่น กรณีแชร์ลูกโซ่ที่มีการอ้างถึงการขายหลักทรัพย์ จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตำรวจท้องที่หรือกองบังคับการปราบปรามการกระทำคามผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ) และสำนักงาน ก.ล.ต. เป็นต้น ซึ่งยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนว่าในกรณีที่มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานใดจะดำเนินการอย่างไร จึงทำให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่ทราบว่าจะต้องไปแจ้งที่หน่วยงานใด รวมทั้งการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมักจะดำเนินการเฉพาะในส่วนที่ตัวเองรับผิดชอบ ทำให้การดำเนินคดีในภาพรวมมีความล่าช้าและยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะเป็นการยับยั้งการกระทำคามผิดและการเกิดความเสียหาย อีกทั้งประเทศไทยยังขาดกลไกทางกฎหมาย และเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญของภาครัฐที่จะใช้ประโยชน์จากข้อมูลขนาดใหญ่หรือที่เรียกว่า Big Data และเครื่องมือทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมารวบรวม วิเคราะห์เชิงลึกและบริหารจัดการข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการวิเคราะห์แนวโน้มอาชญากรรมทางการเงิน ด้านการเฝ้าระวังและติดตาม ด้านการป้องกันและปราบปราม ด้านการคุ้มครองสิทธิและการเยียวยาความเสียหายของเหยื่อ ด้านการสืบสวนสอบสวนและด้านพยานหลักฐาน

ปัญหาอื่น ๆ ที่พบ อาทิ กฎหมายล้าสมัยและยังไม่ครอบคลุมถึงอาชญากรรมการเงินประเภทใหม่ ๆ ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น หรือแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานกำกับดูแลส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะตั้งรับ จะดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียน ชี้เบาะแส หรือร้องทุกข์กล่าวโทษ จึงทำให้ในบางครั้งไม่มีการลงโทษผู้กระทำความผิดเนื่องจากไม่มีการร้องเรียน ชี้เบาะแส หรือร้องทุกข์กล่าวโทษ และในหลาย ๆ ครั้งไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดและการเกิดความเสียหาย และการกระทำบางอย่างมิได้ถูกกำหนดให้เป็นความผิดตามกฎหมายไทย ในบางกรณีการประกอบอาชญากรรมการเงินเป็นความผิดกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งหน่วยงานผู้รับผิดชอบในกฎหมายแต่ละฉบับมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายแตกต่างกัน ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนของอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ มิได้มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติหรือจำแนกประเภทอาชญากรรมทางการเงินที่ถูกต้องไว้เป็นข้อมูลสำหรับดำเนินการร่วมกันในระบบงานกระบวนการยุติธรรม ทำให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องไม่มีข้อมูลสถิติอาชญากรรมทางการเงินนำมาประกอบการบังคับใช้กฎหมาย

สำหรับความเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ หรือ INTERNATIONAL CLASSIFICATION OF CRIME FOR STATISTICAL PURPOSES 2015 ส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นแนวทางมาตรฐานกลางที่มีประโยชน์สำหรับตัวอย่างและหลักคิดเรื่องการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อการเก็บสถิติอาชญากรรม และสามารถใช้เป็นประโยชน์ทางการศึกษาวิชาอาชญาวิทยาและเป็นแนวทางสำหรับการป้องกันอาชญากรรมต่อไป มาตรฐานดังกล่าวเกิดจากการตกลงกันระหว่างสมาชิกอันเป็นหลักการสากล เพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลทางสถิติเป็นไปในแนวทางเดียวกันและเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในประเทศสมาชิกและอาชญากรรมระหว่างประเทศให้สอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกัน ไม่ว่าข้อมูลสถิติอาชญากรรมนั้นจะได้มาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นใด รวมทั้งเป็นการกำหนดมาตรฐานของข้อมูลอาชญากรรมในประเทศต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน การกำหนดความผิดตามมาตรฐานสากล ICCS จะแบ่งกลุ่มความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงินอย่างกว้างๆ แต่ละกลุ่มมีประเภทของความผิดเกี่ยวกับการเงินยิบย่อยจำนวนมาก UNODC แบ่งหมวดหมู่เช่นนี้เพื่อความสะดวกในการจัดทำสถิติอาชญากรรมหรือเชื่อว่าการแบ่งแบบดังกล่าวจะทำให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ลดความซับซ้อนในการปฏิบัติงาน ลดขั้นตอนการทำรายงานอาชญากรรม ส่งเสริมการดำเนินคดีอาชญากรรมทางการเงิน

ในภาพรวมได้รวดเร็ว ไม่ยุ่งยาก และส่งเสริมหลักการปราบปรามอาชญากรรม ตามนโยบาย crime control model อย่างชัดเจน แต่สำหรับประเทศเนื่องจากประเทศไทยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดทางการเงินหลายเรื่องหลายฉบับมาก บางฉบับอาจมีเนื้อหาไม่สอดคล้องกัน ตรงนี้อาจทำให้เจ้าหน้าที่ในชั้นปฏิบัติงาน เกิดความสับสนในการเลือกข้อกฎหมายเพื่อปรับใช้กับความผิดทางการเงินนั้น ๆ ได้ ดังนั้นถ้าประเทศไทยจะดำเนินการแก้ไขบทบัญญัติเพื่อกำหนดความผิดเกี่ยวกับการเงิน ให้เป็นไปตามแบบของ ICCS เห็นว่า ต้องทำให้ประมวลกฎหมายอาญาเป็นอิสระและแก้ไขได้ตลอดเวลา ไม่ใช่มีความผิดเรื่องใหม่ ๆ แล้วต้องไปเขียนกฎหมายในเรื่องใหม่เป็นกฎหมายพิเศษ ถ้าสามารถบรรจุความผิดอาชญากรรมทางการเงินหลักๆ ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาได้แล้ว ความยุ่งยากในการปฏิบัติงานก็จะลดน้อยลง ไม่มีหน่วยงานใดต่างคนต่างทำงานเป็นเอกเทศขัดแย้งกัน ทุกหน่วยงานควรต้องใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับเดียวกัน

สำหรับความเห็นเกี่ยวกับการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินกับการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ส่วนใหญ่มองว่า การจำแนกประเภทอาชญากรรมจะเกิดประโยชน์อย่างมาก เพราะอาชญากรรมการเงินมีความหลากหลาย ซึ่งแต่ละประเภทอาจมีวิธีการรวบรวมข้อเท็จจริง ขั้นตอนและกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริง เครื่องและอุปกรณ์ในการตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่แตกต่างกัน หากแต่ละหน่วยงานสามารถบันทึกข้อมูลที่มีรายละเอียดที่แตกต่างกันในแต่ละประเภทอาชญากรรมการเงิน เช่น ลักษณะผู้กระทำความผิด วัตถุที่ใช้ในการกระทำความผิด แรงจูงใจ เหี้ยอ ความเสียหาย และผลของการดำเนินคดี ซึ่งความชัดเจนนี้จะทำให้สามารถวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง ถอดบทเรียน และกำหนดแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายได้ รวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนั้น ข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการวิเคราะห์แนวโน้มรูปแบบอาชญากรรมการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต วิเคราะห์พฤติกรรมของผู้กระทำความผิด วิเคราะห์ความเสียหายของเหยื่อ ทำให้ทุกภาคส่วนสามารถวางนโยบายหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถวางแผนการจัดการด้านทรัพยากรในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านการประชาสัมพันธ์ การป้องกัน การปราบปราม การสืบสวนสอบสวน ด้านพยานหลักฐาน ด้านการคุ้มครองและการเยียวยาความเสียหายของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูประบบการจัดเก็บข้อมูลและการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินโดยยึดหลักการจำแนกตามมาตรฐานสากล INTERNATIONAL CLASSIFICATION OF CRIME FOR STATISTICAL PURPOSES นั้นพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ เห็นควรให้มีการกำหนดให้มีการจัดเก็บข้อมูลและจำแนกประเภทอาชญากรรมทางการเงินโดยยึดหลักการจำแนกตามหลักเกณฑ์มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (ICCS) โดยมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลดังกล่าวให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งพบข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่วิเคราะห์แล้วว่ามีมีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางการเงิน หรืออาจเป็นการกระทำความผิดอาชญากรรมทางการเงินให้แก่หน่วยงานกลางซึ่งมีหน้าที่ดังกล่าว และหน่วยงานกลางซึ่งทำหน้าที่จัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลสถิตินั้นจะเป็นผู้จำแนกประเภทว่าอาชญากรรมใดเป็นอาชญากรรมทางการเงิน เพื่อจัดเก็บเป็นข้อมูลสำหรับใช้ในระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยและส่งต่อข้อมูลให้แก่ประเทศต่าง ๆ เป็นฐานข้อมูลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลทางอาชญากรรม อันเป็นความร่วมมือทางอาญาในระดับสากล เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางการเงินร่วมกัน

4.1.2 วิเคราะห์ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

จากการดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อระดมความเห็นในประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บข้อมูลและการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินของประเทศไทย จำนวน 2 ครั้ง ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดเชียงใหม่ ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เห็นว่า ประเทศไทยมีปัญหาการกำหนดนิยามคำว่าอาชญากรรมทางการเงิน เนื่องจากความผิดตามกฎหมายไทยเป็นไปตามพระราชบัญญัติตามมาตราต่างๆ ซึ่งแตกต่างจากสหรัฐอเมริกาและยุโรปที่มีการกำหนดความผิดที่มีลักษณะความผิดที่กำหนดได้กว้างๆ ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องเป็นความผิดตามมาตราใดมาตราหนึ่ง หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่า นิยามของอาชญากรรมทางการเงินของประเทศไทย ลักษณะคือมุ่งต่อตัวทรัพย์สิน เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินต่างๆ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้แก่ ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์

ซิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เหล่านี้ก็จะถือเป็นความผิดที่มุ่งต่อตัวทรัพย์สิน หรือกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ก็เป็นความผิดอาชญากรรมทางการเงิน แต่ปัจจุบันแนวโน้มของอาชญากรรมทางการเงินมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ทำให้ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่สามารถปราบปรามอาชญากรรมได้ทันเนื่องจากอาชญากรรมนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการกระทำความผิด

สำหรับแนวโน้มอาชญากรรมการเงิน ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่า ในปัจจุบันความผิดที่อยู่ในอำนาจของธนาคารแห่งประเทศไทยความผิดเกี่ยวกับสถาบันการเงินมีแนวโน้มการกระทำความผิดที่ลดน้อยลง เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยมีกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินที่มีการขยายขอบเขตและให้อำนาจแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยในการบังคับใช้พอสมควร ไม่เหมือนกับกฎหมายสมัยที่ใช้บังคับช่วงปี พ.ศ. 2540 สำหรับความผิดเกี่ยวกับการที่สถาบันการเงินทำผิดคำสั่ง ผ่าฝืนคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ถือเป็นอาชญากรรมทางการเงิน แต่เป็นความผิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจ ซึ่งเป็นอำนาจบริหารของหน่วยงานกำกับ ส่วนกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์อาชญากรรมการเงินจะดูเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ การกระทำที่ไม่เป็นธรรมในการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล หรือ Token Digital โดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์มีการคุ้มครองอยู่ 2 ส่วน ส่วนแรกรูปแบบการกระทำความผิดจะมุ่งไปที่ทรัพย์สินหรือตัวเงิน ส่วนที่สองจะมุ่งเน้นไปที่ผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของตลาดทุน สำหรับการที่มุ่งเน้นไปที่ทรัพย์สินของผู้เสียหายนั้นกฎหมายก็จะคุ้มครองส่วนหนึ่งอีกส่วนจะมุ่งคุ้มครองเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของตลาดทุน จะเห็นได้ว่าผู้เสียหายมี 2 ส่วน กล่าวคือ ผู้เสียหายที่เสียหายจากการไปซื้อหลักทรัพย์ (ผู้เสียหายที่สูญเสียเงิน) อีกส่วนหนึ่งผู้เสียหายก็คือรัฐ กล่าวคือ ในส่วนที่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือ โดยการที่ผู้เสียหายจะถูกหลอกลวงได้มี 2 ประการ คือ การหลอกลวงโดยตรงประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งการหลอกลวงโดยเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งให้ได้เงินไป ลักษณะการเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งให้ได้เงินไปเป็นการทำให้เกิดผลกระทบต่อพฤติกรรมในการซื้อขายหลักทรัพย์ เช่น การปั่นหุ้น สมัยก่อนจะใช้วิธีการง่ายๆ โดยการสร้างราคา ปันราคากัน โดยสร้างราคาให้สูงขึ้นแล้วทุบราคา ทำให้ผู้เสียหายเข้าไปเพราะอยากได้เงินอยากได้ส่วนต่าง หลังรูปแบบเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งให้ได้เงินไปเปลี่ยนรูปแบบไปโดยไม่ได้ใช้พฤติกรรมตลาดเพียงอย่างเดียวแต่อาจมีการให้ข่าว ปลอ่ยข่าว อาจเป็นข่าวลวง ข่าวจริง ข่าวเท็จ ข่าว

ลือ แต่ก่อนจะเป็นการออกข่าวทางตลาดหลักทรัพย์โดยผู้บริหารประกาศเอง แต่เดี๋ยวนี้จะเป็นการปล่อยข่าวผ่านโซเซียลมีเดียทำให้การปล่อยข่าวแพร่หลายได้มากกว่า เพราะโซเซียลมีเดียเข้าถึงง่ายใครๆก็เข้าถึงได้ทั้งประชาชนทั่วไปภายในประเทศ อาจรวมถึงประชาชนภายนอกประเทศไทยด้วย แต่สำหรับ ความผิดเกี่ยวกับการที่บริษัทหลักทรัพย์ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหลักทรัพย์ในเรื่องกำกับดูแลไม่ใช่อาชญากรรมทางการเงิน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) มีอำนาจในการบริหาร มีอำนาจในการบังคับโทษในทางบริหารอยู่แล้ว โดยสรุปแล้ว การจำแนกประเภทอาชญากรรมทางการเงินจะมองความเสียหายในแง่ของประชาชนที่กระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ระบบความมั่นคงทางการเงิน และในกฎหมาย 1 ฉบับ ไม่ใช่ทุกมาตราจะเป็นอาชญากรรมทางการเงิน เช่น ความผิดที่เจ้าพนักงานของสถาบันทางการเงินกระทำเอง กรณีนี้ผู้เสียหายคือสถาบันทางการเงินเองซึ่งไม่ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชน ดังนั้นไม่ถือเป็นอาชญากรรมทางการเงิน อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่ผู้บริหารกระทำความผิดหรือผู้มีอำนาจบริหารจัดการทางสถาบันการเงินกระทำความผิด จะเป็นเข้าข่ายความผิดที่เป็นอาชญากรรมทางการเงินเนื่องจากมีความเสียหายและเป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ เพราะธรรมาภิบาลของผู้บริหารมีความสำคัญในการบริหารสถาบันทางการเงินซึ่งหากบริหารงานไม่ดี ขาดสภาพคล่องจะส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อประชาชนที่ฝากเงิน เสถียรภาพทางการเงิน ซึ่งจะสอดคล้องกับการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินที่จะเกี่ยวเฉพาะกรณีผู้บริหารกระทำความผิดมูลฐาน นอกจากนั้น อาชญากรรมการเงินยังหมายถึงความผิดเกี่ยวกับเงินนอกระบบที่ผิดกฎหมายที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนอีกด้วย เช่น แชร่ลูกโซ่ เรื่องการระดมทุน โดยผู้บริโภครู้ว่าลงทุนน้อยแต่ให้ผลตอบแทนสูง เช่น กรณีแชร์มณี แชร์แม่หม้อย หรือการกั๊ยมเถื่อน โดยหลอกลวงให้ผู้บริโภคที่อยากได้กำไรสูงๆนำเงินไปลงทุน

สำหรับประเด็นเรื่องการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงินในระบบงานยุติธรรม ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า ปัจจุบันประเทศไทยจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมทางการเงินตามภารกิจของหน่วยงาน กล่าวคือ ธปท. กำกับดูแลสถาบันการเงินของประเทศไทย หรือ ก.ล.ต. กำกับดูแลตลาดทุนของประเทศไทย หรือตำรวจ ปอศ.บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเงินการธนาคาร หน่วยงานรัฐจะถูกกำหนดหน้าที่ให้บังคับกฎหมายเฉพาะด้านตามหน้าที่ของตน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ วัตถุประสงค์แห่งความผิด ตัวของผู้เสียหาย รูปแบบของการกระทำความผิดตามภารกิจต่างๆ เมื่อมอง

เรื่องระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของกฎหมายหรือระเบียบของหน่วยงาน ดังนี้สิ่งที่จะนำมาวิเคราะห์ร่วมกันได้ เราต้องดูรูปแบบของการกระทำความผิดที่ภาษาอาชญาวิทยาเรียกว่า Method of Operation (Modus Operandi) เป็นสิ่งที่ยังขาดการนำมาวิเคราะห์อย่างละเอียด อย่างกรณีตำรวจในอดีตมีการเก็บสถิติอาญา 5 กลุ่มปัจจุบันเหลือแค่ 4 กลุ่ม แต่ตำรวจสามารถวิเคราะห์ได้ว่าคนร้ายมีการใช้วิธีการใดในการกระทำ ความผิด หากเก็บข้อมูลอาชญากรรมแบบนี้ก็จะเกิดประโยชน์ได้มากกว่าหากมีการกระทำผิดที่มีลักษณะ คล้ายๆ นี้เกิดขึ้นอีก ซึ่งการเก็บข้อมูลอาชญากรรมแบบนี้มีประโยชน์มากกว่าการเก็บข้อมูลเชิงสถิติ อาจ ต้องมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพของรายละเอียดต่างๆ ปัจจุบันเรามี AI การเก็บข้อมูลโดย Key หากจาก ถ้อยคำต่างๆ ทำให้ง่ายขึ้น รวมถึงควรต้องมีการพัฒนา Data Science นอกจากนี้ปัญหาการจัดเก็บ ข้อมูลของประเทศไทยมาจากการที่มีหน่วยงานบังคับใช้หลายหน่วยงานและแต่ละหน่วยงานก็จำแนก ประเภทอาชญากรรมแตกต่างกัน ทำให้การจัดเก็บข้อมูลมีความหลากหลาย กล่าวคือ การจัดเก็บข้อมูลที่ แต่ละหน่วยงานจัดเก็บ เช่น ข้อมูลจัดแจ้งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ข้อมูลของการสังคดีของสำนักงาน อัยการสูงสุด ข้อมูลในการพิจารณาในส่วนกระบวนการของศาล ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องขัง การปรับเปลี่ยน พฤติกรรมนิสยที่อยู่ในส่วนงานของราชทัณฑ์หรือคุมประพฤติ อย่างเช่นความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ศุลกากร ทริพย์สิน อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมีการจัดเก็บข้อมูลตาม ระบบที่เรียกว่า Crimes คือ พนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องเมื่อมีการรับคดีแล้วก็ต้องบันทึกข้อมูลลงใน ระบบ Crimes เพื่อเป็นการจัดเก็บสถิติ และจะมีการรายงานข้อมูลของอาชญากรรมทั้ง 4 ประเภทไปยัง สำนักงานยุทธศาสตร์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลแนวโน้มการเกิดอาชญากรรม การแก้ปัญหา ลักษณะการกระทำ ความผิดเก็บเป็นข้อมูลไว้ แต่ในส่วนของอาชญากรรมการเงินก็ยังไม่มีการจัดเก็บเป็นการเฉพาะ เนื่องจาก มีความหลากหลายยังไม่มีความชัดเจนของอาชญากรรมทางการเงินว่าจะมีความผิดประเภทใด โดย สำนักงานตำรวจแห่งชาติพยายามเชื่อมระบบ Crimes กับหน่วยงานการบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ศาลหรืออัยการ อย่างต่อไปเรื่องหมายจับจะมีการเชื่อมโยงกับศาลทั้งการออกหมายจับของพนักงาน สอบสวนหรือศาล หรือสำนักงานอัยการต่อไปก็จะมีการเชื่อมโยงในเรื่องสำนวนการสอบสวนจะต้องมีการ บันทึกข้อมูลก่อนว่าจะมีการเข้ากับสำนักงานอัยการคดีอะไรบ้างแล้วจะมีการจัดเก็บเป็นคดีสถิติไว้ ในส่วนการจำแนกอาชญากรรมในชั้นแรกควรมีการกำหนดคำนิยามให้มีความชัดเจนมากขึ้นว่าแยกจาก

อาชญากรรมบนท้องถนน (Street Crime) ควรเก็บข้อมูลอาชญากรรมทางการเงินตามหน่วยงาน อัน ได้แก่ ธปท. ก.ล.ต. เป็นต้น

สำหรับความเห็นเกี่ยวกับการจำแนกประเภทอาชญากรรมนั้น ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ เห็นว่า ควรมีการกำหนดนิยามของอาชญากรรมทางการเงินก่อน ว่าใช้เกณฑ์อะไร โดยแยกเป็นวัตถุประสงค์ของการกระทำ รูปแบบของการกระทำความผิด และเกณฑ์เรื่องผู้เสียหาย โดยรูปแบบการกระทำความผิด อาจจะแยกเป็นรูปแบบที่มุ่งหมายต่อทรัพย์สินหรือเงิน และควรเป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งประเทศและเศรษฐกิจด้วย ดังนั้น การจะเป็นอาชญากรรมทางการเงินได้ต้องมีการระบุว่ามีผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับอาชญากรรมการเงิน ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นปัญหาด้าน พยานหลักฐานทั้งการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์พยานหลักฐาน อีกทั้งปัจจุบันมีการนำ เทคโนโลยีมาใช้ในการกระทำความผิดมากขึ้น การติดตามรวบรวมพยานหลักฐานอย่าง เช่น ผู้ให้บริการ โซเชียลมีเดียอย่าง Facebook, Line จะมีปัญหาว่าผู้ให้บริการไม่ให้ความร่วมมือกับพนักงานสอบสวน รวมทั้งพบปัญหาเกี่ยวกับเขตดินแดนหากเป็นคดีอาชญากรรมการเงินข้ามชาติ การเก็บพยานหลักฐานเพื่อสืบสาวการกระทำความผิด มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องการดำเนินคดี เช่น ประเทศสิงคโปร์ไม่มีข้อตกลงแม้จะมีวิธีการในการดำเนินการอยู่แต่ก็มีความยุ่งยากต้องแปลเอกสาร ออกหมายเรียก การสอบถามการเข้าถึงที่อยู่อย่าง ตม. ก็เก็บข้อมูลไม่ครบว่าผู้กระทำความผิดอยู่ที่ใด หรือกรณีที่ Server อยู่ต่างประเทศ การดำเนินคดีกับชาวต่างประเทศทำได้ยาก เป็นต้น

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูประบบการจัดเก็บข้อมูลและการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินโดยยึดหลักการจำแนกตามมาตรฐานสากล ICCS ที่น่าสนใจ ได้แก่ ควรกำหนดเรื่องการกำหนดนิยามหรือขอบเขตความหมายของอาชญากรรมการเงินให้มีความชัดเจนก่อนการเก็บข้อมูลตามภารกิจของหน่วยงานที่อาจจำเป็นต้องเก็บตามรายละเอียดข้อคดี และควรนำข้อมูลที่หน่วยงานแต่ละหน่วยงานจัดเก็บมาแลกเปลี่ยนกันได้ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ทำให้สามารถนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ถึงแนวโน้มอาชญากรรมทางการเงินในอนาคตได้ โดยในปัจจุบันมีการบูรณาการข้อมูลในแต่ละหน่วยงานร่วมกันผ่าน Data Exchange Center (DXC) ของสำนักงานกิจการยุติธรรมที่เป็นเหมือนหน่วยงาน ศูนย์กลาง Hub และมีหน่วยงานอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องอีกประมาณ 20 กว่าหน่วยงาน วิธีการทำงานร่วมกัน

ใช้ลักษณะ MOU เพียงแต่ DXC ไม่ได้ไปกำหนดว่าให้หน่วยงานเก็บข้อมูลแบบใด ถ้าตรงการดูข้อมูลของหน่วยงานใด เช่น DSI หรือกรมการปกครอง ก็จะมี User ให้เข้าไปในหน้า DXC ดูข้อมูลได้เฉพาะที่ field ที่หน่วยงานเปิดให้ดูข้อมูลได้ เป็นสิ่งที่ดีในการเริ่มการทำงานบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูล สามารถสรุปความเห็นได้ดังนี้

(1) ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อวางรูปแบบในการจัดเก็บให้เป็นประเภท สะดวกต่อการใช้งาน ต้องหารูปแบบที่บุคคลที่ได้รับอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลดังกล่าว สามารถเข้าใจและดึงข้อมูลดังกล่าวไปใช้ได้โดยง่าย เนื่องจากบุคคลที่เข้ามาใช้งานจากข้อมูลดังกล่าวไม่ใช่ทุกคนจะเป็นคนภายในหน่วยงานที่เป็นผู้จัดเก็บข้อมูล

(2) การจะให้แต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่างคนต่างเก็บข้อมูลในรูปแบบเดียวกันไว้เฉพาะแต่หน่วยงานของตนก็จะไม่เกิดประโยชน์ในการบูรณาการ เพราะตราบใดที่พนักงานสอบสวนหรือบุคคลในกระบวนการยุติธรรมยังต้องไปยื่นเรื่องขอข้อมูลจากหน่วยงานดังกล่าว โดยไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้เอง ความยืดหยุ่นในการเชื่อมโยงข้อมูลก็ยังเป็นไปด้วยความยากลำบาก แต่ปัญหาที่หน่วยงานเจ้าของข้อมูลแล้วเกี่ยวกับการรั่วไหลของข้อมูลสำคัญนั้น อาจมีการกำหนดชั้นความลับตามความสำคัญของข้อมูลแต่ละประเภท ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาต่อไป

(3) ต้องมีการกำหนดบุคคลที่จะสามารถเข้าไปตรวจสอบข้อมูลในศูนย์ข้อมูลดังกล่าวได้ โดยการเข้าถึงข้อมูลอาจกำหนดเป็นชั้นความลับที่การเข้าถึงข้อมูลของแต่ละบุคคลอาจไม่เท่ากัน เช่น พนักงานสอบสวนอาจกำหนดการเข้าถึงชั้นความลับของหน่วยงานตามชั้นยศของพนักงานสอบสวนนั้น

(4) ข้อมูลที่แต่ละหน่วยงานนำเข้าสู่ศูนย์ข้อมูล ให้ถือเป็นข้อมูลที่หน่วยงานนั้นๆ ให้ความรับรองความถูกต้องและสามารถนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ โดยข้อมูลดังกล่าวให้มีการระบุผู้รับผิดชอบความถูกต้องของข้อมูลนั้นๆ เพื่อพนักงานอัยการจะได้นำพยานบุคคลดังกล่าวเข้าเบิกความเป็นพยานอธิบายข้อมูลดังกล่าวในชั้นศาลได้โดยไม่จำเป็นต้องสอบพยานบุคคลดังกล่าวไว้เป็นพยานตามรูปคดี ตัวอย่างปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัจจุบันมีบริษัทค่ายมือถือบางแห่งเมื่อออกเอกสารเกี่ยวกับรายการโทรเข้าออกของหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่นำไปใช้กระทำความผิด ได้มีการระบุในเอกสารดังกล่าวว่า ไม่สามารถนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้

4.2 ปัญหาการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงิน

ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้มีรูปแบบอาชญากรรมการเงินในรูปแบบใหม่ๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอ โดยเฉพาะการกระทำความผิดผ่านช่องทางออนไลน์ เพราะประชาชนมีการใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันมากขึ้นทั้งการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ การใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้เกิดความเสี่ยงและภัยคุกคามมากขึ้นด้วย รวมทั้งการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับสกุลเงินดิจิทัล (cryptocurrency) ซึ่งเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก แต่เนื่องด้วยประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดนิยามคำว่า “อาชญากรรมการเงิน” ไว้เป็นการเฉพาะ มีเพียงการกำหนดกฎหมายและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมการเงินผ่านการกำกับดูแลภาคธุรกิจต่าง ๆ เช่น ธุรกิจสถาบันการเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย) ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์) เงินนอกระบบ (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง) ฯลฯ ดังนั้น หากจะปฏิรูประบบการจัดเก็บข้อมูลโดยการกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จำเป็นจะต้องกำหนดลักษณะและความหมายของอาชญากรรมการเงินไว้ในกฎหมายด้วยควบคู่กันไป เพื่อกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความหมายโดยรวมของอาชญากรรมการเงินที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการเงินและการลงทุน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดในลักษณะทรัพย์สิน โดยกำหนดไว้ในกฎหมายระดับอนุบัญญัติที่จัดทำขึ้นเพื่อการจัดเก็บข้อมูลด้านอาชญากรรมการเงินโดยเฉพาะและควรกำหนดความหมายในรูปแบบของการจัดทำบัญชีกฎหมายแนบท้าย เพื่อสะดวกและง่ายต่อการแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะความผิดในอนาคต และไม่กระทบต่อกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมการเงินซึ่งเป็นกฎหมายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่และการกำกับดูแลของแต่ละหน่วยงาน

ในประเด็นนี้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า การจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อจัดเก็บข้อมูลจะมีประโยชน์ต่องานสอบสวนอย่างมาก โดยเฉพาะในชั้นพนักงานอัยการ ที่โดยหลักแล้วพนักงานอัยการจะพิจารณาสิ่งคดีได้ก็แต่เฉพาะการอาศัยข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน จุดเริ่มต้นของการอำนวยความสะดวกที่จะนำผู้ต้องหามาดำเนินคดีจึงเริ่มต้นจากพนักงานสอบสวน การอำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูลหรือรวบรวม

พยานหลักฐานให้แก่พนักงานสอบสวนจึงเรียกว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม แม้ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ จะมีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ของหน่วยงานของตนไว้มากมาย แต่ส่วนใหญ่ก็เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ภายในหน่วยงานของตนเท่านั้น ในขณะที่การกระทำ ความผิดของอาชญากรรมในปัจจุบันเป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะซับซ้อน มีการแบ่งหน้าที่กันทำใน ลักษณะเป็นขบวนการ การที่พนักงานสอบสวนจะหาข้อมูลหรือพยานหลักฐานโดยลำพังเพื่อนำมา ประมวลผลหาความเชื่อมโยงการกระทำความผิดของผู้ต้องหาในคดีที่มีลักษณะเป็นขบวนการแล้วเป็นสิ่งที่ มีความยากลำบากมาก แต่การที่พนักงานสอบสวนจะนำข้อมูลดังกล่าวของแต่ละหน่วยงานที่รวบรวมมา ใช้ก็ต้องผ่านการขอข้อมูลด้วยวิธีทางราชการซึ่งบางแห่งใช้เวลานาน บางครั้งการขอข้อมูลดังกล่าวจึงไม่ทัน ต่อระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เช่น ระยะเวลาการฝากขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้หลายครั้งที่พยานหลักฐานบางคดีไม่เพียงพอต่อการนำผู้กระทำความผิดทั้งขบวนการมาลงโทษ แต่พยานหลักฐานที่มีสามารถใช้ดำเนินคดีได้เฉพาะผู้ต้องหาบางคนเท่านั้น ซึ่งทำให้ผู้ร่วมกระทำความผิด ที่เหลือยังคงกระทำความผิดลักษณะเดียวกันในคดีอื่นต่อไปได้ เช่น ในคดีคอลเซ็นเตอร์ ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว พนักงานสอบสวนก็จะรวบรวมหลักฐานและจับกุมได้เฉพาะผู้ต้องหาที่เป็นคนรับจ้างเปิดบัญชีเท่านั้น แต่การที่จะสาวไปถึงคนอื่นในขบวนการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ทำหน้าที่โทรศัพท์หลอกลวงผู้เสียหาย หรือผู้ว่าจ้าง เปิดบัญชี หรือคนที่ทำหน้าที่กดเงิน หรือหัวหน้าแก๊งที่เป็นคนวางแผน เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยพยานหลักฐานที่ เกิดจากความเชื่อมโยงของหลายหน่วยงาน เช่น สัญญาณโทรศัพท์ที่โทรมาหลอกมาจากบริเวณใด ตู้เอทีเอ็มที่มีการถอนเงินตั้งอยู่ที่ไหน ตู้ดังกล่าวมีกล้องวงจรปิดหรือไม่ หมายเลขโทรศัพท์ที่โทรมาหลอก เคยก่อเหตุมากี่ครั้ง ถูกแปลงสัญญาณจากบริษัทใด มีเบาะแสใดที่เกี่ยวข้องกับหมายเลขโทรศัพท์ดังกล่าว บ้าง เจ้าของบัญชีที่ผู้เสียหายถูกหลอกให้มีการโอนเงินเข้าบัญชีถูกดำเนินคดีใดบ้าง และเคยให้การซัดทอด ใครบ้าง

จากปัญหาดังกล่าว หากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีข้อมูลเชิงลึก เฉพาะประเภทคดี มีการรวบรวมเป็นสถิติจำแนกพฤติกรรมการกระทำความผิด เช่น เบอร์โทรศัพท์ที่ใดบ้าง ที่มีนำมาหลอกผู้เสียหาย มีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ แล้วนำมาสร้างเป็นศูนย์ข้อมูลกลางให้พนักงาน สอบสวนหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในกรณีความผิดแต่ละประเภทที่เกี่ยวข้องกับแต่ละ หน่วยงาน ให้สามารถดึงข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวไปใช้หาความเชื่อมโยงเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

ให้ครบวงจรได้ หากทำได้ย่อมเป็นการอำนวยความสะดวกที่บูรณาการ เมื่อสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมีการรวบรวมพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ เชื่อมโยงบุคคลต่างๆ ที่ร่วมกระทำความผิดได้ พนักงานอัยการก็จะสามารถสั่งคดีได้ด้วยความรวดเร็วไม่ต้องส่งสอบสวนเพิ่มเติม และเมื่อข้อมูลที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนถูกต้องแม่นยำ ก็จะส่งผลต่อการสืบพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในชั้นศาลอีกด้วย

4.3 ปัญหาการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมการเงิน

ระบบการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมการเงินของประเทศไทย เป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีลักษณะต่างคนต่างเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติต่าง ๆ ที่ผ่านเข้าออกตามขั้นตอนของกระบวนการในส่วนของตนเอง ได้แก่ สถิติอาชญากรรมของตำรวจ สถิติคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้น สถิติผู้ต้องขังที่ราชทัณฑ์ดูแล สถิติคดีที่เกี่ยวข้องกับการที่ผู้กระทำความผิดผ่านเข้าสู่กระบวนการงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมแต่ละหน่วยงาน โดยจัดทำเป็นรายปีและยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและยังขาดการบริหารจัดการข้อมูลเชิงระบบเพื่อรับมือกับอาชญากรรมในปัจจุบันและในอนาคต⁷⁶ โดยปัจจุบันมีหน่วยงานที่มีการเก็บข้อมูลสถิติเกี่ยวกับอาชญากรรม ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม กรมราชทัณฑ์สำนักงานกิจการยุติธรรมกระทรวงยุติธรรม

วิธีการจัดเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน จะมีการจัดเก็บรายละเอียดของอาชญากรรมแตกต่างกันตามภารกิจของหน่วยงาน กล่าวคือ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะเก็บข้อมูลสถิติคดีเกี่ยวกับข้อมูลผู้กระทำความผิด รายละเอียดพฤติกรรมแห่งคดีซึ่งจะจัดเก็บข้อมูลตามเนื้อหาและองค์ประกอบความผิดของกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ข้อมูลเกี่ยวกับเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการกระทำความผิด

⁷⁶ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย , การสำรวจสถิติอาชญากรรมในประเทศไทยและข้อเสนอเพื่อพัฒนาการกระบวนการยุติธรรมยุคใหม่ , วารสารกระบวนการยุติธรรม เล่มที่ 2 ปีที่ 1 , หน้า 11.

สำนักงานอัยการสูงสุด มีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถิติคดีที่รับมา และสถิติการสั่งฟ้อง และสั่งไม่ฟ้องคดี โดยจำแนกตามรายภาคและประเภทสำนวนคดี

สำนักงานศาลยุติธรรม มีการจัดเก็บข้อมูลสถิติคดีของศาลทั่วราชอาณาจักร แยกประเภทคดีตามเขตอำนาจศาล โดยแยกออกเป็นคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาล คดีที่พิพากษาแล้วเสร็จ และคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล โดยแยกประเภทคดีตามเขตอำนาจศาลและชั้นศาล

กรมราชทัณฑ์ มีการจัดเก็บรวบรวมสถิติที่เกี่ยวข้องกับจำนวนนักโทษเด็ดขาด ผู้ต้องขัง ยาวชนที่ฝากขัง ผู้ถูกกักกันและผู้ต้องกักขัง และการเก็บสถิติเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำ

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม จะมีการจัดทำรายงานสถานการณ์ อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม เป็นข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะกระจายตามแต่ละหน่วยงานมาจัดรวบรวมให้อยู่ในที่เดียวกัน โดยจำแนกตามหมวดสารสนเทศที่มีประเด็นหรือเนื้อหาในลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ สถานการณ์ อาชญากรรม สถิติคดีอาญาและการดำเนินงานในชั้นตำรวจ กระบวนการดำเนินคดี สถิติการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการและกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล กระบวนการหลังการพิจารณาคดี สถิติการบังคับโทษในเรือนจำ การส่งคุมประพฤติและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และการให้ความช่วยเหลือและการคุ้มครองสิทธิด้านกระบวนการยุติธรรม

การจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวของแต่ละหน่วยงาน เป็นการจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจตามกฎหมายที่ให้อำนาจของแต่ละหน่วยงานจัดเก็บและเป็นการจัดเก็บตามความต้องการใช้ข้อมูลของหน่วยงานนั้น ขาดมาตรฐานกลางในการจัดเก็บข้อมูล ทำให้การนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนระหว่างหน่วยงานเกิดการใช้ประโยชน์ร่วมกันที่ค่อนข้างน้อย เพราะบางหน่วยงานอาจไม่จำเป็นต้องการใช้ข้อมูลของหน่วยงานอื่น เนื่องจากไม่สอดคล้องกับภารกิจหน้าที่ ทั้งนี้ พิจารณาได้จากโครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลสถิติที่เป็นทางการด้านกระบวนการยุติธรรม โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลอาชญากรรมการเงิน ตามแผนพัฒนาสถิติ สาขายุติธรรม ความมั่นคง การเมืองและการปกครองฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2557 – 2558) จัดทำโดย คณะอนุกรรมการสถิติสาขายุติธรรม ความมั่นคง การเมืองและการปกครอง ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 19 ตารางสถิติที่เป็นทางการด้านกระบวนการยุติธรรม

หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล	ชื่อสถิติทางการ	รายละเอียดของข้อมูลสถิติ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	การรับแจ้งคดีอาญาของตำรวจ	จำนวนการรับแจ้งคดีอาญาและพ.ร.บ. ที่มีโทษทางอาญาในความรับผิดชอบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	อัตราคดีที่มีการรับแจ้งต่อประชากร	อัตราคดีที่มีการรับแจ้งต่อประชากรจำแนกตามประเภทความผิด
	การจับกุมคดีอาญาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	จำนวนการจับกุมคดีอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำแนกตาม ประเภทคดี (ประเภทคดีอาญาและคดีสำคัญตาม พ.ร.บ.ที่มีโทษทางอาญา)
		ร้อยละจำนวนคดีที่จับกุมได้เทียบกับคดีที่รับแจ้ง
		จำนวนผู้ถูกจับกุม จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา
		ร้อยละของผู้ถูกจับกุม จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการศึกษา
	คดีความผิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	จำนวนการจับกุมคดีความผิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำแนกตามประเภทความผิด
		จำนวนคดีความผิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ผู้ต้องหาถูกฟ้องศาลจำแนกตามประเภทความผิด
	การจับกุมคดีฟอกเงินของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	จำนวนการจับกุมคดีในฐานความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล	ชื่อสถิติทางการ	รายละเอียดของข้อมูลสถิติ
	คดีอาญาพอกเงินของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	จำนวนคดีที่สืบสวนสอบสวน/จำนวน ผู้ต้องหา/มูลค่าทรัพย์สินในคดีอาญาพอกเงินแยกตามประเภทความผิดมูลฐานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	การสอบสวนดำเนินคดีอาญาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	จำนวนคดีรับใหม่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำแนกตามประเภทคดี
		จำนวนคดีที่เสร็จสิ้นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำแนกตามประเภทคดีและผลการดำเนินคดีในชั้นสอบสวน (สั่งฟ้อง สั่งไม่ฟ้อง งดการสอบสวน)
กรมสอบสวนคดีพิเศษ	การรับแจ้งคดีอาญาของกรมสอบสวนคดีพิเศษ	จำนวนการรับแจ้งคดีอาญาและ พ.ร.บ. ที่มีโทษทางอาญาในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
	การจับกุมคดีอาญาของกรมสอบสวนคดีพิเศษ	จำนวนการจับกุมคดีอาชญากรรมของกรมสอบสวนคดีพิเศษจำแนกตามประเภทคดี
		จำนวนผู้ถูกจับกุมของกรมสอบสวนคดีพิเศษ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา
		ร้อยละของผู้ถูกจับกุมของกรมสอบสวนคดีพิเศษ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา
คดีความผิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีของกรมสอบสวนคดีพิเศษ		จำนวนการจับกุมคดีความผิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีของกรมสอบสวนคดีพิเศษ จำแนกตามประเภทความผิด
		จำนวนคดีความผิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่ผู้ต้องหาถูกฟ้องศาล จำแนกตามประเภทความผิด
	การจับกุมคดีพอกเงินของกรมสอบสวนคดีพิเศษ	จำนวนการจับกุมคดีในฐานความผิดมูลฐานตามกฎหมายพอกเงินของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล	ชื่อสถิติทางการ	รายละเอียดของข้อมูลสถิติ
	คดีอาญาพอกเงินของกรม สอบสวนคดีพิเศษ	จำนวนคดีที่สืบสวนสอบสวน/จำนวนผู้ต้องหา/มูลค่า ทรัพย์สิน ในคดีอาญาพอกเงินแยกตามประเภท ความผิดมูลฐานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
	การสอบสวนดำเนินคดีอาญา ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ	จำนวนคดีรับใหม่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ จำแนก ตามประเภทคดี
		จำนวนคดีที่เสร็จสิ้นของกรมสอบสวนคดีพิเศษ จำแนกตามประเภทคดีและผลการดำเนินคดีในชั้น สอบสวน (สั่งฟ้อง สั่งไม่ฟ้อง งดการสอบสวน)
สำนักงานอัยการสูงสุด	การพิจารณาสั่งคดีในชั้น พนักงาน อัยการ	จำนวนคดีรับใหม่ จำแนกตามประเภท ส่วนและ ประเภทคดี
		จำนวนคดีที่เสร็จสิ้น จำแนกตามประเภท ส่วน และประเภทคดี
คดีอาญาพอกเงินของสำนักงาน อัยการสูงสุด		จำนวนคดีที่สั่งฟ้อง/มูลค่าทรัพย์สินตามฟ้อง/จำนวน ผู้กระทำความผิดในคดีอาญาพอกเงินแยกตาม ประเภทความผิดมูลฐาน
		จำนวนคดีที่ยกคำร้อง/มูลค่าทรัพย์สินที่คืน/ จำนวน ผู้กระทำความผิดในคดีอาญาพอกเงินแยกตาม ประเภทความผิดมูลฐาน
		จำนวนคดีที่ศาลตัดสินลงโทษ/จำนวนผู้กระทำ ความผิดตามคำพิพากษา/มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกริบ/ จำนวนรายที่ถูกจำคุกหรือปรับ (จำนวนปี+จำนวน เงิน) ในคดีอาญาพอกเงินแยกตามประเภทความผิด มูลฐาน

หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล	ชื่อสถิติทางการ	รายละเอียดของข้อมูลสถิติ
	ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางคดีอาญาฟอกเงิน	จำนวนคำขอที่ได้รับจากต่างประเทศ/ จำนวนเรื่องที่ตอบกลับหรือดำเนินการตามคำขอต่างประเทศ/ จำนวนเรื่องที่ส่งกลับไป ยังต่างประเทศ/จำนวนเรื่องที่ได้รับการตอบ กลับหรือดำเนินการจากต่างประเทศ
		จำนวนคำร้องขอจากต่างประเทศ/ จำนวนคำร้องขอที่ไทยดำเนินการ/ จำนวนคำร้องขอจากไทย/จำนวนคำร้องขอที่ต่างประเทศดำเนินการในความผิดมูลฐานฟอก ก่อการร้ายและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
	การส่งผู้ร้ายข้ามแดนในคดีฟอกเงิน	จำนวนคำขอเรื่องส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ได้รับจากต่างประเทศ/จำนวนเรื่องที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ตอบกลับหรือดำเนินการตามคำขอของต่างประเทศ/ จำนวนคำขอเรื่องส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ได้รับการตอบกลับหรือดำเนินการจากต่างประเทศ
		จำนวนคำขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ส่งไปยังต่างประเทศ/จำนวนคำขอที่ตอบกลับหรือดำเนินการ/จำนวนคำขอที่ตอบกลับหรือดำเนินการ/จำนวนคำขอที่มีไปยังต่างประเทศ/จำนวนคำขอที่ได้รับการตอบสนองโดยต่างประเทศ
สำนักงานศาลยุติธรรม	คดีอาญาในชั้นศาล	จำนวนคดีที่เข้าสู่ศาลจำแนกตามประเภทศาล
		จำนวนจำเลยที่ศาลมีคำพิพากษาจำแนกตามกำหนดโทษและผลคำพิพากษา
สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	การดำเนินการกับทรัพย์สินทางแพ่ง	จำนวนคดีที่สืบสวนสอบสวน/จำนวนรายที่ถูกดำเนินการกับทรัพย์สิน/มูลค่าทรัพย์สิน แยกตามประเภทความผิดมูลฐาน

หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล	ชื่อสถิติทางการ	รายละเอียดของข้อมูลสถิติ
		จำนวนคดีที่สั่งฟ้อง/มูลค่าทรัพย์สินตามฟ้อง/จำนวนผู้กระทำความผิดในคดีอาญาพอกเงินแยกตามประเภทความผิดมูลฐาน
		จำนวนคดีที่ยกคำร้อง/มูลค่าทรัพย์สินที่คืน/ จำนวนผู้กระทำความผิดในคดีอาญาพอกเงิน แยกตามประเภทความผิดมูลฐาน
		จำนวนคดีที่ศาลตัดสินลงโทษ/จำนวนผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษา/มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกริบ/จำนวนรายที่ถูกจำคุกหรือปรับในคดีอาญาพอกเงิน แยกตามประเภทความผิดมูลฐาน
		จำนวนคดีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน/จำนวนรายที่ถูกริบทรัพย์สินตามคำพิพากษา/มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกริบแยกตามประเภทความผิดมูลฐาน
กรมศุลกากร	การขนเงินสดข้ามแดน	จำนวนคดีที่ยุติ/มูลค่าเงินที่ตรวจพบในคดีที่ยุติ (บาท)/จำนวนคดีที่ถูกริบ/มูลค่าเงินที่ถูกริบ (บาท)
สำนักงาน ก.ล.ต.	ข้อมูลการบังคับใช้กฎหมาย	สถิติการกล่าวโทษ
		สถิติการเปรียบเทียบคดี
		สถิติการดำเนินมาตรการทางบริหาร
		สถิติการลงโทษทางปกครอง
		สถิติมาตรการลงโทษทางแพ่ง
สำนักงานกิจการยุติธรรม	คดีอาญาภาคประชาชน	อัตราการประสบเหตุเทียบกับจำนวนประชากร จำแนกตามประเภทความผิดที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล	ชื่อสถิติทางการ	รายละเอียดของข้อมูลสถิติ
	ร้อยละของเหยื่ออาชญากรรม	ร้อยละของเหยื่ออาชญากรรมจำแนกตาม เพศ อายุ เวลา สถานที่เกิดเหตุ การแจ้งเหตุ ต่อเจ้าพนักงาน ลักษณะของการเกิดเหตุ
	ร้อยละของอาชญากรรมที่ไม่มี การรายงานต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ	ร้อยละของอาชญากรรมที่ไม่มี การรายงานต่อ เจ้าหน้าที่ตำรวจ จำแนกตามประเภทอาชญากรรม
	ผลการดำเนินคดี	ร้อยละของคดีที่มีผลการจับกุมอัยการสั่งฟ้อง มีค่า พิพากษาแยกตามประเภทคดี
		จำนวนคดีที่ศาลลงโทษ/จำนวนคดีศาลลงโทษแยก ตามประเภทคดีและผลค่าพิพากษา
		ร้อยละของจำนวนคดีที่พนักงานสอบสวนและอัยการ มีความเห็นตรงกัน/ขัดแย้งกัน
		ระยะเวลาการดำเนินคดีเฉลี่ยแยกชั้นตอน พิจารณา คดีในชั้นสอบสวน อัยการ ศาล และแยกตามประเภท คดี

ที่มา : แผนพัฒนาสถิติ สาขายุติธรรม ความมั่นคง การเมืองและการปกครองฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2557 – 2558) จัดทำโดยคณะอนุกรรมการสถิติสาขายุติธรรม ความมั่นคง การเมืองและการปกครอง

อย่างไรก็ดี ในประเด็นนี้จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า ในปัจจุบันศาลมีการจัดทำสำนวน ความอิเล็กทรอนิกส์ คือ การจัดเก็บสำนวนคดีจากในรูปแบบของกระดาษมาอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ มีการจำแนกประเภทของคดีต่าง ๆ ไว้ เพื่อความสะดวกในการสืบค้นข้อมูล อย่างไรก็ตาม การทำสำนวน อิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่เป็นเพียงการแปลงเอกสารในรูปแบบของกระดาษมาเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เท่านั้น แต่การจำแนกประเภทคดีอยู่ที่วิธีการกรอกข้อมูลตามหัวข้อที่มีบันทึกในระบบเท่านั้น ดังนั้น จึงไม่สามารถดึงข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวก เนื่องจากผู้สืบค้นจำเป็นต้องอ่านรายละเอียดด้วยตนเอง ทั้งหมด ไม่สามารถกดค้นหาในรายละเอียดได้ อีกทั้งรายละเอียดในสำนวนคดีมักจะเป็นความลับ ดังนั้น

หากมีการจัดเก็บข้อมูลโดยมีการจำแนกประเภทไว้อย่างชัดเจนไว้ในที่เดียว จะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องการข้อมูลสะดวกในการสืบค้น และไม่ก่อให้เกิดความสับสนของข้อมูลในการนำไปใช้ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.4 ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐาน

เนื่องจากอาชญากรรมทางการเงินมักจะใช้ช่องทางความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชญากรรมทางการเงิน ส่งผลให้การกระทำผิดในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น ยากต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน อย่างเช่น การหลอกเป็นบุคคลอื่นเพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมโอนเงินหรือทำธุรกรรมทางการเงินในลักษณะที่เสียเปรียบหรือฉ้อโกง แก๊งคอลเซ็นเตอร์ที่ก้าวหน้าจากการใช้โทรศัพท์มาเป็นการใช้ LINE การเผยแพร่ข้อความหลอกลวงประชาชนทางสังคมออนไลน์ การชักชวนให้ลงทุนในแอปพลิเคชันที่ผู้กระทำความผิดเขียนขึ้น และผู้ที่ชักชวนจะได้เงินค่าตอบแทนจำนวนหนึ่ง โดยการชักชวนจะกระทำผ่านแอปพลิเคชันสนทนา เช่น Line และ Telegram และอาจมีสื่อในการชักชวนผ่าน Facebook และ Youtube ซึ่งเมื่อแอปพลิเคชันมีคนมาร่วมลงทุนในระดับหนึ่ง ก็จะปิดแอปพลิเคชันและก็หนีไป ถ้ากรณีใดเป็นการโอนเหรียญดิจิทัลไปเพื่อลงทุน จะตรวจสอบและติดตามเงินคืนได้ยาก หรือกรณีที่หลอกให้โอนเงินไปต่างประเทศ หรือกรณีการคิดค้นและพัฒนาเทคโนโลยีในการทำธุรกรรมทางการเงิน หรือ Fintech (Financial technology) เช่น การชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถือถือ การโอนเงิน และการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการทำธุรกรรมผ่านสมาร์ทโฟน หรือแม้กระทั่งการใช้เงินเสมือน (virtual currency) หรือเงินดิจิทัลอย่าง bitcoin แม้ว่าเทคโนโลยีการก้าวหน้าทางธุรกรรมดังกล่าวจะอำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรมก็ตาม แต่ในขณะเดียวกันเทคโนโลยีเหล่านี้ก็อำนวยความสะดวกให้แก่อาชญากรในก่ออาชญากรรมทางการเงินด้วยเช่นกัน ยิ่งทำให้การแสวงหาพยานหลักฐานมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น ยากแก่การแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่รัฐ ดังจะเห็นได้จากกรณีการใช้เทคโนโลยีเงินเสมือนเพื่อชุกซ่อนทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด การใช้ระบบการเงินและการธนาคารที่ทำให้การโอนเงินง่ายขึ้นมาใช้ในการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินเพื่อชุกซ่อนที่มาของเงินที่ได้มาโดยการกระทำผิด ทำให้ยากแก่การติดตามเส้นทางการเงินของอาชญากร อีกทั้งพยานหลักฐานมักอยู่ในการครอบครองของบุคคลที่ 3 เช่น ธนาคาร บริษัทเอกชน ที่ต้องการรักษาความลับของลูกค้า ไม่ยอม

เปิดเผยข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่รัฐได้โดยง่าย และหากกว่าจะประสานความร่วมมือโดยการทำหนังสือร้องขอ เพื่อขออนุญาตให้หน่วยงานเปิดเผยข้อมูล ข้อมูลการกระทำผิดนั้นอาจถูกทำลายลง หรือถูกปิดหรือถูกยกย้ายถ่ายเทไปแล้ว รวมถึงกรณีที่บางคดีอาชญากรรมทางการเงินในประเทศไทย มีความเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลทางการเมืองและทางธุรกิจ ทั้งในฝั่งรัฐบาล และภาคเอกชน ประกอบกับระบบอุปถัมภ์ที่มีผลประโยชน์ทางการเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้การเข้าถึงพยานหลักฐานทำได้ยาก

4.5 ปัญหาการนำสืบพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์

อาชญากรรมทางการเงินใช้วิทยาการทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการประกอบอาชญากรรมทำให้ใช้ช่องว่างนี้หลุดพ้นจากการบังคับใช้กฎหมายได้ ทั้งนี้กระบวนการแสวงหาพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ควรมีการจัดเก็บอย่างครบถ้วน และอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในได้การแสวงหาพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางการเงิน ซึ่งวิธีการในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ การรวบรวมพยานหลักฐานนั้นจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ กล่าวคือ กฎการรักษาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้กำหนดกฎไว้ 4 ประการ ได้แก่⁷⁷

กฎข้อที่ 1 ต้องไม่กระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในพยานหลักฐาน

กฎข้อที่ 2 กรณีที่มีความจำเป็น ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงของพยานหลักฐานได้ ต้องสามารถอธิบายได้ และพยายามให้เกิดการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

กฎข้อที่ 3 บันทึกรายละเอียดต่างๆ ทุกขั้นตอนที่กระทำกับพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ และหากใช้เครื่องมืออื่นที่ได้รับมาตรฐานเช่นเดียวกันจะต้องได้ผลลัพธ์แบบเดียวกัน

กฎข้อที่ 4 ผู้ที่เป็นเจ้าของคดี ต้องทำให้แน่ใจว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย และกฎในการรักษาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน

ดังนั้น หากการแสวงหาพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นได้ ย่อมเป็นปัญหาในการพิจารณาของศาล กล่าวคือ หากว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้มานั้นไม่มี

⁷⁷ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, กระบวนการเก็บรวบรวมและรักษาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2553, หน้า 14.

ความถูกต้อง หรือไม่สามารถรับฟังได้เนื่องมาจากการได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลก็ไม่สามารถรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้

จากการศึกษาพบว่า ในคดีอาชญากรรมการเงินพบปัญหาเกี่ยวกับรวบรวมพยานหลักฐานและวิธีได้มาซึ่งพยานหลักฐานเพื่อนำสืบในชั้นศาล เนื่องจากพยานหลักฐานมักจะอยู่ในรูปแบบข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนการรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น ศาลไทยมีหลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ทันสมัยมาตั้งแต่การตราพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 11 ที่บัญญัติห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายทั้งในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีอื่นใด เพียงเพราะเหตุว่าเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และในปัจจุบันได้มีข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 ที่วางหลักเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานซึ่งเป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐาน โดยในข้อ 15 มีบทบัญญัติห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาคดีตามกฎหมายเพียงเพราะเหตุว่าเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และในการชี้แจงนำพยานหลักฐานว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะเชื่อถือได้หรือไม่เพียงใดนั้น ให้พิเคราะห์ถึงความน่าเชื่อถือของลักษณะหรือวิธีการที่ใช้สร้าง เก็บรักษา หรือสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ลักษณะหรือวิธีการเก็บรักษา ความครบถ้วน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล ลักษณะ หรือวิธีการที่ใช้ในการระบุหรือแสดงตัวผู้ส่งข้อมูล รวมทั้งพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่ออกมาเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม

4.6 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับอาชญากรรมการเงินที่เป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

การก่ออาชญากรรมของอาชญากรทางการเงินที่เป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมักจะใช้ช่องทางความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชญากรรมทางการเงิน อีกทั้งรูปแบบการกระทำผิดของอาชญากรมีรูปแบบใหม่ๆ การกระทำผิดมีลักษณะเป็นเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ความผิดมักมีลักษณะแบบข้ามแดน เป็นความผิดที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ ยิ่งทำให้การแสวงหาพยานหลักฐานกระทำได้ยาก เนื่องจากแต่ละรัฐมีอำนาจอธิปไตยของตน ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษอาชญากรในคดีที่เป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติต้องอาศัยความ

ร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา (MLAT) เนื่องจากอาชญากรรมมักนำทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดไปไว้ในรัฐอื่น หรือในหลายๆ กรณีที่พยานหลักฐานอยู่ในรัฐอื่น ก็ต้องใช้การประสานความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศ ซึ่งในหลายกรณีทีจะดำเนินการในประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ จะต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนที่เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างรัฐที่เป็นทางการซึ่งได้แก่ การประสานงานผ่านผู้ประสานงานกลาง (central authority) หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจของรัฐผู้รับคำร้อง ซึ่งกระบวนการต่างๆ เหล่านี้ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ทำให้อาชญากรได้ใช้ก้าวนำเทคโนโลยีต่างๆ ในการยกย้ายถ่ายเทพยานหลักฐาน หรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด หรือบางกรณีอาชญากรก็เพียงปิดการใช้โซเชียลมีเดียที่ใช้ในการกระทำความผิด ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษแก่การกระทำผิดของอาชญากรข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.7 วิเคราะห์เปรียบเทียบการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินของไทยกับมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (INTERNATIONAL CLASSIFICATION OF CRIME FOR STATISTICAL PURPOSES)

การจำแนกประเภทหรือความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงินของประเทศไทยจะแบ่งกลุ่มกฎหมายตามฐานความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมการเงิน ซึ่งจะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย 4 หน่วยงาน โดยแต่ละหน่วยงานได้กำหนดประเภทคดีภายใต้การบังคับใช้ตามขอบเขตและกฎหมายที่แตกต่างกัน อันได้แก่

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้จัดตั้งกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (บก.ปอศ.) เพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับความผิดอาชญากรรมการเงิน ได้แก่ ความผิดอาชญากรรมที่เกี่ยวกับภาษีทุกประเภทและความผิดอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการเงินการธนาคารทุกประเภท

- กรมสอบสวนคดีพิเศษ รับผิดชอบความผิดอาชญากรรมการเงินอันได้แก่ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย คดีความผิดตาม

กฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

- สำนักงานอัยการสูงสุด จัดตั้งสำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร เป็นส่วนราชการในสำนักงานอัยการสูงสุดมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวงอันเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากร ซึ่งความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงินในส่วนนี้คือ ความผิดเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการเงินและการธนาคารที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายปรัวรรตเงินตรา การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน การฉ้อโกงโดยเอกสารที่ผ่านทางธนาคาร ในการส่งสินค้าไปยังต่างประเทศ การฉ้อโกงด้วยการใช้เอกสารเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือเอกสารการโอนเงิน หรือตัวแลกเงินระหว่างประเทศปลอม การฉ้อโกงด้วยการใช้พันธบัตร สิทธิบัตร หรือใบหุ้นปลอม หรือใช้โดยมิชอบ การฉ้อโกงในการซื้อขาย ในตลาดค้าผลิตผลล่วงหน้า การฉ้อโกงในการซื้อขายหุ้น ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การฉ้อโกงด้วยการใช้บัตรเครดิต ตัวแลกเงินเดินทางระหว่างประเทศปลอม การฉ้อโกง หรือหลักทรัพย์จากเครื่องจ่ายเงินอัตโนมัติ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตรา และความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร ศุลกากร สรรพากร และสรรพสามิต

- ศาลยุติธรรม จัดตั้งแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจในศาลฎีกา เพื่อรับผิดชอบความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงิน ได้แก่ ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ รวมทั้งคดีอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันตามที่ประธานศาลฎีกาจะได้อำหนด

ในขณะที่ตามมาตราฐาน ICCS การจำแนกอาชญากรรมทางการเงินจะถูกกำหนดตามจากการจัดหมวดหมู่อาชญากรรมตามลักษณะของพฤติกรรมกระทำผิดอาญาทุกรูปแบบ โดยการจำแนกความผิดทางอาญาตามแนวคิด นิยาม และหลักการที่อาศัยพื้นฐานความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับรูปแบบ ความหมาย และหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกันดังต่อไปนี้

- ตามรหัสนิยาม และหลักเกณฑ์ที่สมาชิกสหประชาชาติกำหนดร่วมกัน กล่าวคือ หมวดหมู่ในระดับที่ 1 จะมีทั้งหมด 11 หมวด ซึ่งได้ถูกออกแบบให้ครอบคลุมทุกการกระทำหรือเหตุการณ์

ที่ถือเป็นอาชญากรรมตามขอบเขตของมาตรฐาน ICCS โดยข้อมูลความผิดทางอาญาในระดับที่ 2, 3 และ 4 สามารถบูรรวมกันเพื่อให้ได้ข้อมูลข้อสังเกตในระดับที่เป็นภาพใหญ่ ในขณะที่ข้อมูลในระดับที่สูงกว่า อาจนำมาแบ่งย่อยจัดหมวดหมู่ในระดับต่ำกว่าได้ โดยการกำหนดเลขรหัสประจำหมวดหมู่เป็นไปตามระดับในการจำแนกประเภท: หมวดหมู่ในระดับที่ 1 เป็นหมวดหมู่ที่กว้างที่สุดและมีเลขรหัสสองตัว (เช่น 01) หมวดหมู่ในระดับที่ 2 มีเลขรหัสสี่ตัว (เช่น 0101) หมวดหมู่ในระดับที่ 3 มีเลขรหัสห้าตัว (เช่น 01011) และหมวดหมู่ในระดับที่ 4 ซึ่งเป็นหมวดหมู่ที่มีรายละเอียดมากที่สุด จะมีเลขรหัสหกตัว (เช่น 010111)” ทั้งนี้ การแบ่งหมวดหมู่ของการกระทำความผิดทางอาญาในแต่ละระดับจะมีคำอธิบายโดยละเอียด คำอธิบายของแต่ละความผิดจะอิงจากการกระทำหรือจากเหตุการณ์ ซึ่งหมายถึง กลุ่มการกระทำ และลักษณะพฤติกรรมรวมทั้งบริบทหลักที่ใช้กำหนดนิยามของความผิด การให้คำอธิบายจะมีการระบุตัวอย่างกรณีที่น่าบรรวมและไม่บรรวมตามกฎหมาย เพื่อชี้ให้เห็นความผิดทางอาญาที่พบบ่อยหรือสำคัญที่สุดซึ่งรวมอยู่หรือไม่รวมอยู่ในหมวดหมู่นั้น

- สามารถเก็บข้อมูลได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นชั้นตำรวจ อัยการ ศาล เรือนจำ นอกจากนี้ยังรวมถึงการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเหยื่อ (Crime Victimization Surveys) ทำให้รัฐสามารถวางแผน กำหนดนโยบายทางอาญา ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภายใต้ระบบข้อมูลสถิติที่ครบถ้วน และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการประมวลผลข้อมูลอาชญากรรม การเปรียบเทียบสถิติเกี่ยวกับอาชญากรรมทั้งในระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ

4.8 วิเคราะห์เปรียบเทียบระบบการจัดเก็บข้อมูลและจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินของไทยกับการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินตามกฎหมายต่างประเทศ (สหภาพยุโรป/สาธารณรัฐเกาหลี)

ระบบการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมการเงินของประเทศไทย เป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีลักษณะต่างคนต่างเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติต่าง ๆ ที่ผ่านเข้าออกขั้นตอนของกระบวนการงานในส่วนของตนเอง ได้แก่ สถิติอาชญากรรมของตำรวจ สถิติคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาล ชั้นต้น สถิติผู้ต้องขังที่ราชทัณฑ์ดูแล สถิติคดีที่เกี่ยวข้องกับการที่ผู้กระทำความผิดผ่านเข้าสู่กระบวนการงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมแต่ละหน่วยงาน โดยจัดทำเป็นรายปีและยังขาดความ

เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและยังขาดการบริหารจัดการข้อมูลเชิงระบบเพื่อรับมือกับอาชญากรรมในปัจจุบันและในอนาคต ปัจจุบันมีหน่วยงานที่มีการเก็บข้อมูลสถิติเกี่ยวกับอาชญากรรม ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม กรมราชทัณฑ์สำนักงานกิจการยุติธรรมกระทรวงยุติธรรม และใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน จะมีการจัดเก็บรายละเอียดของอาชญากรรมแตกต่างกันตามภารกิจของหน่วยงาน กล่าวคือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะเก็บข้อมูลสถิติคดีเกี่ยวกับข้อมูลผู้กระทำความผิด รายละเอียดพฤติการณ์แห่งคดีซึ่งจะจัดเก็บข้อมูลตามเนื้อหาและองค์ประกอบความผิดของกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ข้อมูลเกี่ยวกับเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการกระทำความผิด สำนักงานอัยการสูงสุด มีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถิติคดีที่รับมา และสถิติการสั่งฟ้องและสั่งไม่ฟ้องคดี โดยจำแนกตามรายภาคและประเภทสำนวนคดี สำนักงานศาลยุติธรรม มีการจัดเก็บข้อมูลสถิติคดีของศาลทั่วราชอาณาจักร แยกประเภทคดีตามเขตอำนาจศาล โดยแยกออกเป็นคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาล คดีที่พิพากษาแล้วเสร็จและคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล โดยแยกประเภทคดีตามเขตอำนาจศาลและชั้นศาล กรมราชทัณฑ์ มีการจัดเก็บรวบรวมสถิติที่เกี่ยวกับจำนวนนักโทษเด็ดขาด ผู้ต้องขัง เยาวชนที่ฝากขัง ผู้ถูกกักกันและผู้ต้องกักขัง และการเก็บสถิติเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำ สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม จะมีการจัดทำรายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม เป็นข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะการจัดกระจายตามแต่ละหน่วยงานมาจัดรวบรวมให้อยู่ในที่เดียวกัน โดยจำแนกตามหมวดสารสนเทศที่มีประเด็นหรือเนื้อหาในลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ สถานการณ์อาชญากรรม สถิติคดีอาญาและการดำเนินงานในชั้นตำรวจ กระบวนการดำเนินคดี สถิติการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการและกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล กระบวนการหลังการพิจารณาคดีสถิติการบังคับโทษในเรือนจำ การส่งคุมประพฤติและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และการให้ความช่วยเหลือและการคุ้มครองสิทธิด้านกระบวนการยุติธรรม

ส่วนการนำมาตรฐาน ICCS มาใช้ในสหภาพยุโรปก็เป็นการนำเอาความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศของแต่ละประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปนำมาจำแนกหมวดหมู่ตามประเภทการกระทำผิดตามมาตรฐาน ICCS ทั้ง 11 ประเภท โดยการนำข้อมูลฐานความผิดทางอาญาต่างๆ ตามที่เก็บไว้ตาม Eurostat ได้ถูกนำมาจำแนกประเภทการจัดหมวดหมู่ตามมาตรฐาน ICCS ทำให้บรรลุดัตุประสงค์แรกใน

การเชื่อมโยงฐานข้อมูลอาชญากรรมระหว่าง Eurostat และ UNODC อีกทั้งการเก็บข้อมูลตามมาตรฐาน ICCS ของประเทศต่างๆ ในยุโรปยังสามารถเก็บข้อมูลได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญารวมถึงการสำรวจข้อมูลเหยื่อด้วย⁷⁸

ส่วนการนำมาตรฐาน ICCS มาใช้ในสาธารณรัฐเกาหลีก็เป็นการนำเอาความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเกาหลีนำมาจำแนกหมวดหมู่ตามประเภทการกระทำผิดตามมาตรฐาน ICCS ทั้ง 11 ประเภท โดยในการดำเนินการเพื่อนำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเกาหลีนำมาจำแนกหมวดหมู่ตามประเภทการกระทำผิดตามมาตรฐาน ICCS สาธารณรัฐเกาหลีร่วมกับสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ตั้งหน่วยงานที่เรียกว่า KOSTAT ขึ้นในประเทศเกาหลีโดยถือเป็นหน่วยงานกลาง (UN-CTS Focal Point) เกี่ยวกับการเก็บสถิติอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Center of Excellence for Statistics on Crime and Criminal Justice in Asia and the Pacific) ซึ่ง KOSTAT โดยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐาน ICCS ได้แก่ ตำรวจ อัยการ กระทรวงยุติธรรม ทีมวิจัย และทีมที่ปรึกษา โดยประเทศเกาหลีถือเป็นประเทศแรกในเอเชียที่มีการนำการจำแนกหมวดหมู่ตามประเภทการกระทำผิดตามมาตรฐาน ICCS

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า หากประเทศไทยนำระบบการจำแนกหมวดหมู่ตามประเภทการกระทำผิดตามมาตรฐาน ICCS มาใช้ ก็จะเป็นการลดปัญหาเรื่องความแตกต่างกันในระบบกฎหมายของแต่ละประเทศเนื่องจากรูปแบบการเก็บข้อมูลจะไม่เก็บข้อมูลอาชญากรรมตามฐานความผิดตามตัวบทของกฎหมาย แต่จะเก็บข้อมูลจากการจัดหมวดหมู่อาชญากรรมตามลักษณะของพฤติกรรมการทำความผิดอาญาทุกรูปแบบ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้สถิติอาชญากรรมมีความสอดคล้องและนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลทางอาญา ทำให้สามารถเก็บสถิติอาชญากรรมทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้กระทำความเสียหายของเหยื่อ รัฐสามารถวางแผน กำหนดนโยบายทางอาญา ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภายใต้ระบบข้อมูลสถิติที่ครบถ้วน

⁷⁸ Eurostat, *EU Guidelines for the International Classification of Crime for Statistical Purposes* [Online] Available from: [feefb266-becc-441c-8283-3f9f74b29156 \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&code=feefb266-becc-441c-8283-3f9f74b29156), retrieved 20 December 2020.

และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลประโยชน์ในการประมวลข้อมูลอาชญากรรม การเปรียบเทียบสถิติเกี่ยวกับอาชญากรรมทั้งในระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ

4.9 แนวทางการปฏิรูประบบการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมและจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงิน เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

จากปัจจุบันหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในจัดเก็บข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมคือ ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data exchange Center : DXC) กระทรวงยุติธรรม โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นผู้ประสานและดำเนินการ จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมรวมถึงทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อทางด้านต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม เป็นหน่วยงานที่มีเทคโนโลยีที่ใช้รองรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรมที่มีศักยภาพ สามารถบริหารจัดการเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีเสถียรภาพและปลอดภัย ปัจจุบันมีหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการนับตั้งแต่เริ่มดำเนินการจำนวน 25 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กรมการปกครอง กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ กรมการขนส่งทางบก กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงาน ปปง. สำนักงาน ป.ป.ช. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมบังคับคดี กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงานประกันสังคม สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ หน่วยข่าวกรองทางทหาร กรมประมง และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data exchange Center : DXC) กระทรวงยุติธรรม มีความเหมาะสมและมีศักยภาพต่อการทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลอาชญากรรมการเงินระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากหากเป็นหน่วยงานของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลภาครัฐทั้งหมด จะเป็นองค์กรซึ่งมีขนาดใหญ่เกินไป

เพราะต้องดูแลระบบข้อมูลทั้งหมดของหน่วยงานรัฐ จึงควรกำหนดเจ้าภาพเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจโดยตรงอย่างกระทรวงยุติธรรม

นอกจากนั้น หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมหลายหน่วยงานได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลและใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกันในรูปแบบของการทำบันทึกความตกลงร่วมกัน ได้แก่

(1) การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลสารบบคดีกระบวนการยุติธรรมโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ มีการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการดำเนินคดีอาญา ตั้งแต่ชั้นตำรวจ พนักงานอัยการ และศาล โดยการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศจากระบบ Crime ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไปยังระบบ สารบบคดีอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานอัยการสูงสุด จากนั้นข้อมูลทางคดีที่มีการบันทึกเพิ่มเติมในส่วน of พนักงานอัยการก็จะถูกส่งต่อมายังระบบสารสนเทศสำนวนคดีของศาล และเมื่อเสร็จกระบวนการทางศาลก็จะมี การส่งข้อมูลทางคดีย้อนกลับไปยังระบบ Crime ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

การเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าว นอกจากช่วยลดระยะเวลาและความซ้ำซ้อนในการบันทึกข้อมูลและข้อมูลมีความถูกต้องสมบูรณ์แล้ว ยังทำให้การยื่นฟ้องคดีและการพิจารณาพิพากษาคดีแล้วเสร็จด้วยความรวดเร็ว เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม โดยเฉพาะคดีอาญาในศาลแขวงซึ่งเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่สูง เช่น คดีความผิดตาม พ.ร.บ.การพนัน พ.ร.บ.จราจรทางบก โดยจะเริ่มดำเนินการพร้อมกันในศาลชั้นต้นในกรุงเทพฯ ที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั่วไป ศาลจังหวัด และศาลแขวงทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 1 ต.ค. 62 เป็นต้นไป

รูปภาพที่ 4 รูปแบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่มา : สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม ,

<https://techno.coj.go.th/th/content/category/detail/id/21/iid/160823>

(2) สำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้มีการทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) การเชื่อมโยงข้อมูลคดีทุจริตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดระบบฐานข้อมูลคดีการทุจริตเพื่อรองรับผลการดำเนินงานของแผนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติฯ ระยะที่ 3 และยังเป็นการบูรณาการข้อมูลคดีด้านการทุจริต

ระหว่างหน่วยราชการด้วยวิธีการเชื่อมโยงข้อมูลคดีการทุจริตผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์กับสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่ออำนวยความสะดวกในการเชื่อมโยงข้อมูลคดีทุจริตระหว่างหน่วยงานโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยแต่ละหน่วยงานสามารถนำข้อมูลคดีทุจริตไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้ และสำนักงานอัยการสูงสุดยังได้พัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มช่องทางให้ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในชั้นพนักงานอัยการผ่านระบบติดตามข้อมูลคดีเพื่อบริการประชาชน (AGO – Tracking) ผ่านทาง Mobile Application เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับคดีได้โดยสะดวกและรวดเร็ว เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนตามนโยบายของรัฐบาล⁷⁹

(3) สำนักงาน ป.ป.ง. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลในหลายระดับ ได้แก่

- ในฐานะที่เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรม อาทิ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีฟอกเงินกับคดีความผิดมูลฐาน และการสืบสวนทางการเงินและรวบรวมพยานหลักฐานทางการเงิน

- ในฐานะระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลผู้มีหน้าที่รายงานตามกฎหมายฟอกเงิน มีเก็บรวบรวมข้อมูลและประสานงานระหว่างหน่วยงานที่กำกับดูแลผู้มีหน้าที่รายงานภาคสถาบันการเงิน อาทิ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย กรมส่งเสริมสหกรณ์ และหน่วยงานกำกับดูแลผู้ประกอบการอาชีพ อาทิ กรมการปกครอง กระทรวงการคลัง รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้มีหน้าที่รายงานตามกฎหมายฟอกเงินโดยตรง

⁷⁹ข้อมูลจากฐานเศรษฐกิจ , สืบค้นเมื่อ 27 กันยายน 2564 , <https://www.thansettakij.com/general-news/418808>

- ในฐานะที่เป็นหน่วยงานข่าวกรองทางการเงิน (Financial Intelligence Unit) ของประเทศไทยตามมาตรฐานสากลด้านการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (AML/CFT) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลตามความร่วมมือระหว่างประเทศ และในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม Egmont ได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสมาชิกและหน่วยข่าวกรองทางการเงิน (FIU) ของประเทศต่างๆ

การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐดังกล่าวเป็นการเชื่อมโยงที่ระบบสารสนเทศของแต่ละหน่วยงาน แต่ฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันยังเป็นข้อมูลที่แต่ละหน่วยงานจัดเก็บตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ของตน ไม่ได้มีการจำแนกประเภทข้อมูลที่จัดเก็บภายในแต่ละหน่วยงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกันแต่อย่างใด คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดของมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (มาตรฐาน ICCS) ที่เป็นไปเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อกำหนดมาตรฐานข้อมูลจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศที่อาจมีระบบการจัดเก็บข้อมูลทางสถิติที่แตกต่างกัน โดยนำมาเป็นต้นแบบในการกำหนดโครงสร้างและจัดระเบียบข้อมูลทางสถิติ โดยจำแนกตามหมวดหมู่ตามฐานความผิดอาชญากรรมการเงินของประเทศไทย จะทำให้การจัดเก็บข้อมูลมีมาตรฐานของชุดข้อมูลช่วยให้การเก็บ การวิเคราะห์และการเผยแพร่ข้อมูลเป็นไปอย่างมีระบบและสามารถวิเคราะห์แนวโน้มอาชญากรรมในเชิงลึกเพื่อกำหนดนโยบายทางอาญาทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพบังคับใช้กฎหมาย การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการปฏิรูประบบงานยุติธรรมต่อไป

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 โดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งคือเพื่อให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นระบบข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และเพื่อยกระดับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส ซึ่งในมาตรา 13 วางหลักว่า เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและการให้บริการประชาชน ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลที่มีการจัดทำและครอบครองตามที่หน่วยงานของรัฐแห่ง

อื่นร้องขอที่จะเกิดการบูรณาการร่วมกัน โดยหน่วยงานของรัฐผู้รับข้อมูลดิจิทัลจะต้องใช้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในหน้าที่และอำนาจของตนเท่านั้น และต้องดูแลรักษาข้อมูลให้มีความมั่นคงปลอดภัย ไม่มีการเปิดเผยหรือโอนข้อมูลไปยังบุคคลที่ไม่มีสิทธิเข้าถึงข้อมูล จากมาตราดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ทำให้การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น จึงเห็นว่า การกำหนดรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลและการจำแนกอาชญากรรมการเงินเพื่อประโยชน์ในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กรมราชทัณฑ์และกรมบังคับคดี รวมทั้งหน่วยงานกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดอาชญากรรมการเงิน อาทิ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ควรทำเป็นกฎหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 กำหนดเฉพาะในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลอาชญากรรมการเงินเท่านั้น โดยใช้วิธีการจำแนกตามมาตรฐานสากล ICCS ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลผู้กระทำความผิดและใช้สถิติวิเคราะห์แนวโน้มอาชญากรรมการเงิน เนื่องจากหากมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมการเงินที่อยู่ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยกำหนดการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล รวมถึงการตรากฎหมายใหม่เพื่อจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินอาจไม่เหมาะสมเนื่องจากมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายหลายหน่วยงาน อีกทั้ง แนวโน้มรูปแบบของอาชญากรรมการเงินจะมีความหลากหลายมากขึ้นตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การจำแนกประเภทเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บข้อมูล หากทำในกฎหมายอนุบัญญัติ เช่น ประกาศคณะกรรมการฯ จะทำให้สะดวกต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรูปแบบอาชญากรรมใหม่ ๆ กระทำได้ง่ายกว่าการกำหนดไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ จึงเห็นว่าในการจัดทำกฎหมายควรออกเป็นประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเรื่อง การจัดเก็บข้อมูลกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมการเงินเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงานยุติธรรม อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มาตรา 4 วรรคสอง (2) การพัฒนา

มาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับระบบดิจิทัล และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลที่จำเป็นให้ เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อสร้างและพัฒนากระบวนการทำงานของหน่วยงานของรัฐให้มีความ สอดคล้องและมีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน รวมทั้งมีความมั่นคงปลอดภัยและ น่าเชื่อถือ โดยมีการบูรณาการและสามารถทำงานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพเกิดการพัฒนาการบริการ ภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การบริหารราชการและการบริการประชาชนแบบบูรณาการ รวมทั้งให้ ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก มาตรา 7 (3) กำหนดมาตรฐาน ข้อกำหนด และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระบบ ดิจิทัลเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามมาตรา 4 วรรคสอง และตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัตินี้ (9) ออกระเบียบหรือประกาศเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และมาตรา 13 เพื่อ ประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและการให้บริการประชาชน ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการ เชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลที่มีการจัดทำและครอบครองตามที่หน่วยงานของรัฐแห่งอื่นร้องขอที่ จะเกิดการบูรณาการร่วมกัน ซึ่งประกาศดังกล่าวจะกำหนดรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมการเงิน และจำแนกข้อมูลอาชญากรรมการเงินที่จัดเก็บให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ICCS รวมทั้งกำหนด หน้าที่ของหน่วยงานในการจัดเก็บและแลกเปลี่ยนข้อมูลและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล

4.10 แนวทางการเตรียมความพร้อมของภาครัฐในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสนับสนุนระบบการ จัดเก็บข้อมูลและจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินที่สอดคล้องและเป็นไปตามมาตรฐานสากล

ในการเตรียมความพร้อมของภาครัฐเสนอให้แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม อาชญากรรมการเงินต้องกำหนดยุทธศาสตร์ของการกำหนดรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลและการจำแนก อาชญากรรมการเงินเพื่อประโยชน์ในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน กรมราชทัณฑ์และกรมบังคับคดี รวมทั้งหน่วยงานกำกับดูแลและบังคับใช้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดอาชญากรรมการเงิน เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ธนาคารแห่ง ประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดยเสนอให้มียุทธศาสตร์ในแต่ละ หน่วยงานเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

- 1) การเก็บข้อมูลสถิติอาชญากรรมทางการเงินโดยใช้วิธีการจำแนกตามมาตรฐานสากล ICCS ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลผู้กระทำความผิดและใช้สถิติวิเคราะห์แนวโน้มอาชญากรรมการเงิน
- 2) พัฒนาฐานข้อมูลและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ โดยการบูรณาการฐานข้อมูลที่สำคัญสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
- 3) กำหนดมาตรการ วิธีการ และแนวปฏิบัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล เพื่อป้องกันการละเมิด การเข้าถึง การสูญหาย การทำลาย หรือการเปลี่ยนแปลงข้อมูล โดยปราศจากอำนาจโดยมิชอบหรือโดยมิได้รับอนุญาต
- 4) จัดให้มีทรัพยากรด้านงบประมาณ ทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยีที่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ข้อมูล พร้อมทั้งสนับสนุนการฝึกอบรมธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐและการบริหารจัดการข้อมูลให้ครอบคลุมทั้ง วงจรชีวิตของข้อมูลแก่บุคลากรในหน่วยงาน

